

2. *Phyteuma spicatum* L.

Zerva klasnatá

Ic.: Tab. 34, p. 371

Phyteuma spicatum L. Sp. Pl. ed. 1, p. 171, 1753 („*spicata*“).Syn.: *Rapunculus spicatus* (L.) Gilib. 1782, nom inval.

Trváca, (20–)30–75 cm vysoká bylina s repovito nepravidelne zhrubnutým kořeňom. Byľ priama, jednoduchá, pozdĺžne ryhovaná, dutá, holá. Prízemné a dolné byľové listy dlho stopkaté; čepeľ okrúhlasto vajcovitá až široko vajcovitá, na báze hlboko srdcovitá, na okraji 1–2-krát nepravidelne pílkovitá, na vrchole tupá alebo krátko končistá, 50–70 mm dlhá, ± taká široká alebo len o trochu širšia ako dlhá, v strednej časti často s čiernymi alebo hnedočervenými škvrkami, holá. Stredné byľové listy smerom k vrcholu byľe kratšie stopkaté, postupne sa zmenšujúce, dlhšie ako široké, na báze plytko srdcovité alebo zaokrúhlené. Horné byľové listy kopijovité, sediace, na báze zaokrúhlené, na okraji oddialene pílkovité až ± celistvookrajové, na vrchole dlho končisté. Súkvetie podlhovasto vajcovité až ± valcovité vrcholové klas, 50–60(–70) mm dlhý, v čase plodu sa predlžuje až do 80–100 mm. Zákrovne listene úzko kopijovité až čiarkovité, celistvookrajové, ostro končisté, neprekrývajúce sa. Cípy kalicha šidlovité, ca 3–4 mm dlhé, spravidla dlhšie ako tobolky, celistvookrajové, odstavajúce. Koruna rúrkovitá, zreteľne zakrivená, s úzko čiarkovitými cípmi, na báze belavá alebo zelenkastožltá, smerom k vrcholu zelenkastá, vzácné svetlobelásá. Peľnice čiarkovité, zelenkastožlté; čnelka s 2(–3)-ramennou bliznou, zelenkastožltá. Semenník 2-priehradkový. Tobolka guľovitá, žltkastá, v strede s 2 otvormi. Semená vajcovité až elipsoidné, sploštené, ca 1×0,5 mm veľké, žltohnedé, lesklé.

Chromozómy: $2n = 22$, okr. 21c, Turčianska Štiavnička (Uhríková in Májovský et al. Acta Fac. Rerum Nat. Univ. Comen., Bot.: 14, 1974b); $2n = 22 + 0 - 3$; 24 (extra fines).

Biológia, ekológia, fytoecenológia. Hemikryptofyt. Kvitnutie máj–august. Rastie v podhorskom až alpínskom, veľmi vzácné v kolínnom stupni na horských lúkach a bylinných nivách, v zmiešaných listnatých lesoch a krovinách, okolo potokov, na sutinách, miestami i skalách, na vápenci, dolomite, žule, rule, andezite aj kremencoch, na výživných, vlhkých, ale priepustných, zásaditých až slabo kyslých, humózných, hlbokých pôdach, zastúpená viac-menej rovnomerne vo všetkých zväzoch triedy *Mulgedio-Aconitetea* a v spoločenstvách radu *Fagetalia*.

Celkové rozšírenie. Európa a európska časť Ruska, západná časť Ukrajiny a Bieloruska. Od Pyrenejí cez južné Anglicko do južného Nórska, k Baltickému moru, východne až do stredného Ruska a južne do stredného Talianska a Srbska (Hess et al. 1972).